

SPRAWOZDANIE

PIK 1917

Archiwum 092

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE

(1321)

SPRAWOZDANIE ZA ROK 1917.

KSIĘGARNIE GEBETHNERA I WOLFFA W WARSZAWIE

(ul. Sienkiewicza № 9 i Krakowskie-Przedmieście № 15), w LUBLINIE
(Krakowskie-Przedmieście № 36) i w ŁODZI (ul. Piotrkowska № 87).
POLECAJĄ WYDAWNICTWA ODNOŚZĄCE SIĘ ODBUDOWY KRAJU:

Materiały do architektury polskiej. I.

„WIEŚ I MIASTECZKO”.

Ilustracje te, ugrupowane w układzie dzielnicowym w 532 reprodukcjach, zawartych we „WSI I MIASTECZKU”, stanowią zbiór najwybitniejszych, typowych zabytków budownictwa rodzimego, w znacznej części już niestniejących, lub zniszczonych przez zawieruchę wojenną. „WIEŚ I MIASTECZKO” obejmuje 27 arkuszy in folio na papierze wykwalifikowanym.

Cena mk. 20.—, w oprawie mk. 27.50. Wydanie zwykłe na papierze kredowym mk. 30.—, w oprawie mk. 37.50.

Tradycja Budownictwa Ludowego w Architekturze Polskiej. napisał Architekt Stefan Szyller. 276 rysunkami w tekście. Cena Mk. 3.75.

Zasady nowoczesnej nauki o budowie miast, napisał Architekt E. Fassbender. Przetłumaczył Inż. Ign. Menasche i Dr. fil. A. Danysz. Cena Mk. 2.50.

Odbudowa wsi polskiej. Projekty zagród włościańskich wyróżnione na konkursie ogłoszonym przez C. K. O. za pośrednictwem Koła Architektów w Warszawie. Cena Mk. 2.65.

Projekty wzorowych budynków Szkół ludowych. Wyróżnione na konkursie ogłoszonym w 1914 r. przez Stowarzyszenie Techników za pośrednictwem Koła Architektów w Warszawie. Cena Mk. 3.—.

1915. Odbudowa polskiej wsi. Projekty chat i zagród włościańskich, opracowane przez grono Architektów Polskich, wydane pod redakcją Władysława Ekielskiego. Całość w 6-u zeszytach. Cena Mk. 16.—.

Odbudowa wsi polskiej. Materiały zebrał i wydał Bolesław Chomicz. Słowem wstępnym opatrzył Stanisław Dzierżbleki. Obejmuje: odczyty, referaty, komunikaty, głosy dyskusyjne i t. d. Cena Mk. 2.—.

ZAGADNIENIA TECHNICZNE ODBUDOWY KRAJU.

	Mk. i
1. <i>Górski Kazimierz</i> : Przedsiębiorstwa miejskie	1.20
2. <i>Pomianowski K. Prof. Dr.</i> : Wodociągi	1.20
3. <i>Kryszykowski Dr. Prof.</i> : Materiały budowlane	1.60
4. <i>Rybcewicz M.</i> , kierownik kraj. biura hydrograficznego: Studnie	1.20
5. <i>Szaynok Wł. Inż.</i> : Rzeźnię	1.20
6. <i>Kühnel A.</i> Inż. miejski we Lwowie: Drogi i ulice. Objąsnione 32 ilustracjami	1.60
7. <i>Lopuszański Jan Dr. Prof. polit.</i> Lwowskiej: Zakłady o sile wodnej. Objąsnione 38 ilustracjami	1.80
8. <i>Gunther Wacław</i> , docent polit. lwowskiej: Motory elektryczne	3.20
9. <i>Rybcewicz M.</i> , kier. kraj. biura hydrograficzn.: Regulacja rzek	1.60
10. <i>Drexler Ignacy</i> , docent polit. lwowskiej: Odbudowanie wsi i miast na ziemi naszej, z 44 ilustracjami	4.80
11. <i>Wierszbiński Aleksander</i> , dyr. Biura melioracyjnego Wydziału krajowego: Melioracje rolne	2.40
12. <i>Pomianowski K. Prof. Dr.</i> : Kanalizacja miejska z 33 ilustracjami	2.40
13. <i>Chrusanowski Wiesław Prof. Dr.</i> : Wybór silnika z 5 tabelami w tekście i 10 tablicami osobnymi	4.80
14. <i>Matakiewicz M. Prof. Dr.</i> : Drogi wodne w Polsce z 2 tablicami	2.40
15. <i>Kühnel A.</i> Inż. miejski we Lwowie: Budowa małych miast i miasteczek z 136 ilustracjami	8.

w oprawie 9.60

T-2473a

UWAGA. Z powodu nadzwyczajnych trudności wydawniczych rocznik niniejszy zmniejszony jest do minimum i zawiera tylko najniezbędniejsze wiadomości. Nie możemy też podać podobizn zmarłych, a wielce zasłużonych Towarzystwu Członków.

Sprawozdanie z działalności.

W nadzwyczaj trudnych warunkach prowadzono pracę w roku sprawozdawczym, a Towarzystwo poniosło poważne straty z powodu śmierci kilku bardzo czynnych i oddanych krajoznawstwu Członków.

Zmarli ś. p.: Dr. H. Biegański † 29/I, Prezes Oddziału Częstochowskiego, inicjator „Ziemi”, Dr. I. T. Baranowski † 24/XI, Vice-Prezes Komitetu Redakcyjnego Monografji Wisły, M. Poleski † 20/IV, Członek Korespondent, autor pracy o „Zamku w Ogrodzieńcu”, Dr. K. Chelchowski † 12/I, inicjator przekazania Tow. Krajoznawczemu zbiorów muzealnych b. Macierzy, J.M. Rektor S. Patschke, † 3/XII, przewodniczący ostatniego zebrania ogólnego, oraz ś. p. Laskowski Bronisław i Sobczyk Julian z Kielc, J. Drége, W. Liehrowa, A. Ostaszewski, T. Rouppertowa, J. Szeimbokowa, M. Żak.

Zarząd Główny odbył posiedzeń 22, zorganizował nowe Komisje: Odczytową, Ochrony zabytków przyrody, Fotograficzną i Zajęć Pozaszkolnych.

Prace naukowe prowadziła Redakcja „Pamiętnika Fizjograficznego”, wydając tom XXIV tego wydawnictwa, oraz oddając do druku tom XXV, jubileuszowy. Opracowano też indeks „Pamiętnika Fizjograficznego”. Redaktorem jest prof. K. Stołyhwo.

Komitet red. „Monografji Wisły“ pod przew. prof. J. Lewińskiego i sekr. p. B. Olszewicza. Do zamierzonego wydawnictwa przyrzekli prace: dr. I. T. Baranowski (Osadnictwo), W. Borowy (Wisła w literaturze pięknej), prof. F. Bujak (Ekonomiczne znaczenie Wisły), J. Domaniewski (Ornitologia), dr. S. Dziubałtowski (Flora), dr. St. Kłodziński (Prawa wodne), prof. S. Kutrzeba (Żeglarstwo), dr. S. Lencowicz (Kartografia), prof. J. Lewiński (Geologia), dr. S. Minkiewicz (Fauna), B. Olszewicz (Hist. rozwój pojęć o Wiśle — Bibliografia Wisły), prof. Pawłowski (Hydrografia), prof. J. Rozwadowski (Nazwa Wisły), dr. E. Schechtel (Ichtologia i rybołówstwo), prof. A. Sujkowski (Antropogeografia), prof. K. Tymieniecki (Osadnictwo).

Wydział Naukowy. Powołano Komisję do opracowania projektu szczegółowego regulaminu.

Instytut Krajoznawczy. Aby pracę krajoznawczą na silniejszych oprzeć podstawach, złożono w Ministerjum Oświecenia Publicznego memoriał, motywujący konieczność utworzenia Państwowego Instytutu Krajoznawczego.

Komisja Bibliograficzna, przew. p. E. Maliszewski, sekr. p. W. Olszewicz, odbyła 20 posiedzeń. Zdecydowano wydać „Bibliografię Krajoznawstwa Polskiego“. Plan już ułożono, gromadzi się materiały, a narażnie wydana będzie „Podręczna bibliografia krajoznawcza“, która jest już na ukończeniu.

Komisja Biblioteczna, przew. p. B. Olszewicz, sekr. p. E. Zawistowski, nabyła doskonale zachowany egzemplarz dzieła Macieja z Miechowa (Kraków 1517) „Tractatus de duabus Sarmatiis“. Geograficznego tego dzieła znane jest w pierwszym wydaniu zaledwie 7 egzemplarzy. 854 osoby korzystały z biblioteki, która powiększyła się o 400 dzieł z górą. Przybyły też atlasy, mapy, tablice i rękopisy.

Komisja Ochrony nad Zabytkami Przyrody. Po dwóch wieczorach dyskusyjnych w tej sprawie, wybrano Komisję, której przewodniczy p. January Kołodziejczyk. Rozpoczęto inwentaryzować zabytki przyrody

w kraju i wydano pracę przewodniczącego Komisji p.t. „Zabytki Przyrody“.

Komisja Wydawnicza, przew. p. W. Wróblewski, sekr. p. B. Olszewicz, wydała następujące prace: I. T. Baranowski „Warszawa za Stanisława Augusta“, K. Konarski „Warszawa w czasach saskich“, Al. Janowski „Duch Warszawy“, J. Kołodziejczyk „Zabytki przyrody“, P. Sosnowski „Geografia Polski“.

Komisja Wycieczkowa, przew. W. Woydno, sekr. E. Zawistowski, odbyła 12 posiedzeń i zorganizowała 23 wycieczki miejskie przy udziale 1005 osób, oraz 30 wycieczek zamiejskich dla 943 osób. Ogółem w wycieczkach wzięło udział 1277 członków T-wa, 382 gości, 232 os. z młodzieży i 57 osób z Koła Akademickiego. Wycieczek przybywających do Warszawy było 22 przy udziale 1038 osób. Razem Komisja Wycieczkowa obsłużyła 2986 osób, ruch wycieczkowy więc zmniejszył się w stosunku do lat ubiegłych.

Komisja Zajęć Pozaszkolnych, przew. Al. Janowski, sekr. Józef Kołodziejczyk, prowadziła zajęcia pozaszkolne dla młodzieży w pierwszym półroczu. Urządzano odczyty, wycieczki, koncerty, gimnastykę dla dzieci ze szkół miejskich, średnich i rzemieślniczych.

Komisja Fotograficzna, przew. p. F. Liszewski, sekr. p. H. Poddębski, powiększyła zbiory o 212 klisz, 646 odbitek i 114 pocztówek.

Komisja Przewroczy, przew. T. Pytasz, sekr. p. A. Dąbrowska, opracowała plan powiększenia i usystematyzowania działu przewroczy. Nowych nabyto 551 sztuk. Wypożyczono w ciągu roku 54093 przewrocza. Ogólna liczba wynosi 10888 szt.

Sekcja Miłośników Warszawy. Przew. H. Fukier, sekr. Br. Marendowska, Czt. 152. Zebrań mies. 11 przy udziale 435 osób. W Październiku urządzono Obchód Kościuszkowski. Wystawę „Rynek Staromiejski“ w gościnie użyczonej kamienicy Fukierowskiej, zwiedziło 3000 osób. Urządzono na terenie wystawy 5 zebrań towarzyskich z odczytami, produkcjami artystycz-

nemi i konkursem na poznawanie zabytków staromiej-
skich. Sekcja zorganizowała wspomnianą już serję od-
czytów „Dobrze zasłużeńi“.

Sekcja Miłośników Gór. Przew. p. St. Osiecki,
sekr. p. J. Lande; członków 75. Posiedzeń odbyło się
cztery z odczytami o wycieczkach w Tatry. Skatolo-
gowano 600 przezroczy, z czego tatrzańskich 496.

Sekcja Chóru. Przew. p. T. Koszutski, sekr. p. M.
Kowalewska. Dyr. prof. L. Heintze. Czł. 66, w tem
45 pań i 21 panów. Chór występował 8 razy na kon-
certach dobroczynnych i obchodach narodowych. Sta-
naniem Chóru wydano opracowany przez Dyr. Prof.
Heintzego zbiór 24 pieśni narodowych, żołnierskich, lu-
dowych i własnych.

Chór korzysta z pianina bezinteresownie udzielo-
nego przez p. Wł. Strzeleckiego.

Koło Akademickie, przew. M. Godlewski, sekr.
H. Laskowska. Koło liczy 560 członków. Zarząd od-
był 16 posiedzeń, utworzył 2 sekcje: „Poznaj War-
szawę“ i „Miłośników Sztuki Ludowej“ oraz „Komisję
Wycieczkową Koła“. Ta ostatnia organizuje „Kursy
instruktorskie dla przewodników wycieczkowych“, Wy-
cieczek urządzono 37 (26 miejskich i 11 zamiejskich)
dla 545 osób, w czem 180 czł. Koła. Zebrań Koła
urządzono 8 z referatami, których wysłuchało 154 os.
Sekcja „Poznaj Warszawę“ odbyła 8 zebrań i 2 wy-
cieczki. Sekcja „Miłośników Sztuki Ludowej“ odbyła
2 posiedzenia. Na konkurs Koła Akademickiego na-
desłano 4 prace.

Schronisko w Łysogórach. Od wybuchu wojny
dopiero pierwsze wiadomości o losach schroniska otrzy-
mano. Inwentarz ucierpiał mniej, niż przypuszczaliśmy.

Zapisy. Towarzystwo w roku sprawozdawczym
otrzymało zapis ś. p. Barbierowej, co zaś do zapisów
ś. p. Diskorso i Rzeszutarskiej, funduszków tych dotych-
czas nie otrzymano.

Zebrania ogólne odbyły się dwa: 15 Marca i 4 Lip-
ca. Na pierwszym przew. ś. p. Rektor Patschke, sekr.
prof. K. Tymieniecki, na drugim — prof. E. Korb

i p. T. Janowski. To ostatnie zebranie zatwierdziło budżet zestawiony w markach, oraz ustaliło nowe normy składek, a mianowicie: wpisowe 2 mk., składka roczna 8 mk., składka na dom 2 mk. czł. popierający 300 mk.

Zebrania miesięczne. Odbyło się ich 12, a nadto w rocznicę Listopadową był wygłoszony odczyt o „Powstaniu Listopadowem“. Na zebraniach tych zapisało się na liście obecności 1407 osób.

Sztandar Towarzystwa. Opiekunką tej sprawy jest p. K. Glogerowa, projekt opracowuje prof. E. Trojanowski.

Odczyty. Dwa razy powtórzono cykl odczytów prof. H. Mościckiego p. t. „Sto lat rządów rosyjskich w Polsce“, odbył się tegoż prelegenta cykl „Kościuszko na tle epoki współczesnej“. Prof. uniw. Jagiellońskiego pp. J. Morozewicz i L. Sawicki wygłosili cztery odczyty p. t. „Przyrodzone siły Polski“. Wreszcie na jesieni wygłosili pp. Tymieniecki, Janowski, Kosiński, Baranowski, Tatarkiewicz, Kupczyński, Szpadkowski, Gąsiorowska i Łagiewski 10 odczytów z historii Warszawy p. t. „Dobrze zasłużeni“. Ogółem zorganizowano 44 odczyty przy udziale około 25.000 słuchaczy.

Wystawy. Rzucono inicjatywę, aby urządzić wystawę okręzną „Odbudowy kraju“ i obesać ją po oddziałach prowincjonalnych. Z Koła Architektów delegowany był do współpracy p. A. Dygat, a z W-tu Budowlanego R. G. O. p. Z. Woycicki. Wystawa była we Włocławku, Łowiczu i Skierniewicach, lecz powodzenia nie miała. Inne oddziały odłożyły ją do sposobniejszej pory.

Wystawa „Rynek Staromiejski“ w kamienicy Fukierów cieszyła się powodzeniem, szczegóły o niej podaje Sekcja Miłośników Warszawy.

Działalność na prowincji. Poruczono Oddziałom, aby wystąpiły w swoich miastach z inicjatywą o zakładanie: 1) bibliotek publicznych, 2) ogrodów botanicznych z okazami flory krajowej, 3) wreszcie o wzięcie udziału w Komitetach plantacji miejskich.

Członkowie Zarządu wizytowali też Oddziały, z powodu jednak utrudnień komunikacyjnych było to zbyt rzadko.

Nowych członków czynnych przyjęto w ciągu roku 105, popierającego 1, razem 104. Ogółem na listach Centrali figuruje 1256 Członków.

Członków Korespondentów zaproszono dwóch: p. Kopaniaka z Brześcia Kuj. i ks. Patrzyka z Zagórowa.

Kalendarzyk Zebrań. Zebranie 16 Stycznia, 6 Lutego, 6 Marca, 10 Kwietnia, 2 Maja (wyjątkowo czwartek), 2 Października, 6 Listopada i 4 Grudnia w Muzeum.

Zebrania w miesiącach letnich odbędą się w lokalu Towarzystwa: 5 Czerwca, 3 Lipca, 7 Sierpnia i 11 Września.

Zebranie Ogólne Roczne w Sobotę 23 Marca w Muzeum o 7 w. w drugim terminie o 8 wieczorem.

SKŁAD ZARZĄDU GŁÓWNEGO:

M. Abramowicz, W. Dąbrowski, R. Jakimowicz, A. Janowski, K. Kulwieć, B. Olszewicz, K. Sławiński, K. Stołyhwo, A. Sujkowski, E. W. Szelażek, K. Tymieniecki, W. Woydyno, B. Zborowski.

KOMISJA REWIZYJNA:

K. Olchowicz, A. Rząd, W. Staniszewski.

Sprawozdanie Kasowe.

STAN CZYNNY.		
1. Kasa.		
W dn. $\frac{1}{1}$ 1917 r. pozostawało gotówka Mk.	1549	77
w ciągu 1917 r. wpłynęło	38071	82
Razem	39421	59
w tymże okresie wypłacono	38695	46
Pozostaje w gotowiznie na 1918 r.		726 15
2. Bank Handl. R-k T-wa № 425.		
W dn. $\frac{1}{1}$ 1917 r. pozostawało procenty za rok 1917	342	04
Razem	400	42
w tymże okresie podniesiono	398	67
Pozostaje na rok 1918		175
3. Bank Handl. Fund. Domu № 660a.		
W dn. $\frac{1}{1}$ 1917 r. pozostawało wpłacono w roku 1917	627	35
wpłynęło za kupony Mk. 1635,52	1414	80
procenty za 1917 r. 33.99	1669	51
Razem	3711	66
podniesiono na kupno papierów $\frac{0}{10}$	1571	92
Pozostaje na rok 1918		2539 74
4. Bank Tow. Spółdz. Fund. Domu.		
Saldo po $\frac{1}{1}$ 1918 r.		10 37
4. R-k Papierów Procentowych.		
W ciągu r. 1917 nabyto:		
za R.700-16 $\frac{0}{10}$ Poż.m. Warsz. 1916	1571	92
złożono w depoz. w Banku Handl.	1571	92
Pozostaje na rok 1918		
do przeniesienia		3077 99

z przeniesienia			3077 99
6. Bank Handl. R-k Papierów 0/0.			
W dn. 1/1 1917 r. pozostawało za	24995 52		
w ciągu r. 1917 złożono za:			
R.700—I 6% Poż. m. Warsz. 1916	1571 92		
Razem	26567 44		
odpisano różnicę kursu	892 44		
Pozostaje na r. 1918			25475 —
7. Tow. Kred. m. Warszawy R-k Depozytów.			
Saldo w dn. 1/1 1917 r.	518 40		
różnica na kursie	36 60		
Saldo w dn. 1/1 1918			555 —
8. Wydawnictwa własne.			
<i>a. Książki i mapy.</i>			
Wartość pg. inwentarza p. 1/1 1917	13624 95		
różnica dopisana przy oblicz. inw.	2144 67		
wydano na nowe wydawnictwa	6828 12		
Razem	22597 72		
Sprzedano w 1917 r. za M. 7290.68			
Zysk Mk. 4357.21			
gratis i rec. = 616.07 = 3739.14	3551 54		
Wartość inwentarza p. 1/1 1918 r.			19046 18
<i>b. Pocztówki.</i>			
Wartość inwentarza p. 1/1 1917 r.	14476 77		
sprzedano w 1917 r. za M. 499.23			
po potrąceniu zysku = 70.06			
pozostaje . . . . . Mk. 429.17			
gratisowe . . . . . = 16.30	445 47		
Wartość inwentarza p. 1/1 1918 r.			14051 30
do przeniesienia			62185 47

z przeniesienia		62185 47
9. Pamiętnik Fizjograficzny.		
Wartość inwentarza p. 1/1 1917 r.	4093 20	
wydano w r. 1917	19 75	
wartość ofiarow. egz. t. XXIV .	2656 12	
Razem .	6769 07	
sprzedano w r. 1917 za M. 99.10		
zysk 99.10	— —	
Wartość inwentarza p. 1/1 1918 r.		6769 07
10. Historia Krajoznawstwa.		
Saldo p. 1/1 1918 r.		941 53
11. Geografja Polski.		
Saldo p. 1/1 1918 r.		1611 —
12. Monografja Wisły.		
Saldo p. 1/1 1918 r.		47 50
13. R-k Papieru.		
Saldo p. 1/1 1918 r.		129 41
14. Przewozcza i latarnie.		
Wartość inwentarza p. 1/1 1917 r.	9018 11	
przybyło w 1917 r.		
zakup, z fund. T-wa za M. 553.82		
wartość ofiarowanych „ 31.50	585 32	
Wartość inwentarza p. 1/1 1918 r.		9603 43
15. Biblioteka.		
Wartość inwentarza p. 1/1 1917 r.	7757 64	
zakupiono za M. 1557.44		
wartość ofiarowan. „ 146.—	1705 44	
Razem .	9441 08	
do przeniesienia .	9441 08	81287 21

z przeniesienia	9441 08	81287 21
Sprzedano dubletów za M. 133.18 odpisano za druki 9.05	142 23	
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		9298 85
16. Muzeum.		
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	13691 59	
przybyło w r. 1917	191 82	
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		15883 41
17. Zbiory fotograficzne.		
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	5195 60	
zakupiono za M. 469.04 ofiarow. i zrob. w Tow. 291.90	760 94	
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		5956 54
18. Schronisko na Łysogórach.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		156 51
19. Ruchomości.		
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	6157 53	
Przybyło w 1917 r.	259 37	
Razem	6416 90	
Odpisano na straty	16 95	
Wartość inwentarza p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		6599 95
20. Dłużnicy.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		1597 37
Ogół stanu czynnego Mk.		118559 84

STAN BIERNY.

1. R-k Kapitału.

Saldo p, $\frac{1}{1}$ 1918 r. 44716 88

2. Fundusz Amortyzacyjny.

Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	17077 22	
Spisano z R-ku inwent. w r. 1917		
1. Biblioteki 5%	464.94	
2. Ruchomości 15%	960.—	
3. Wydawn. własnych:		
a. książki i mapy 10%	1904.62	
b. pocztówki 10%	1403.13	
4. Pamiętn. Fizjogr. 10%	676.90	
5. Przezn. i latarnie 10%	960.34	
6. Zbiory fotograf. 5%	297.82	
7. Muzeum 5%	694.17	
	<hr/>	
	7361 92	
Saldo na $\frac{1}{1}$ 1918 r.		24439 14

3. Kapitał Rezerwowy.

Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	7888 86	
przeniesiono z R-ku Strat i zysków	1250 —	
Saldo p, $\frac{1}{1}$ 1918 r.		9138 86

4. Składki na r. 1918.

Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918. . . . . 74 —

5. Fundusz Budowy Domu.

a. dar gwiazdkowy, ofiary i %		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	14791 55	
ofiary w 1917 r.	41 28	
b. skład. dod. wpł. przez członk.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	11386 87	
wpiły w 1917 r.	1883 68	
	<hr/>	
Razem	28103 38	
do przeniesienia	28103 38	78368 88

z przeniesienia .	28103 58	78368 88
procenty i kupony za 1917 r. .	1699 46	
Razem .	29802 84	
Odpisano różnicę kursu	855 84	
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		28947
Na R-ku Banku Handl. № 660a M. 2339.74		
Na R-ku Banku Tow. Spółdzielcz. „ 10.37		
Na R-ku Papierów $\frac{0}{0}$ w Banku Handl. za R.100— $4\frac{1}{2}$ L.Z. Ziemsk. po kursie z d. 31/XII 1917 r. M. 201 „ 201.—		
R. 1000— $5\frac{0}{0}$ L. Z. m. Warszawy po kursie z d. 31/XII 1917 r. M. 185 „ 1850.—		
R. 12300— $6\frac{0}{0}$ Obl. m. Warszawy po kursie z d. 31/XII 1917 r. M. 192 „ 23424.—		
Na R-ku Papierów $\frac{0}{0}$ w T. Kr. m. War- szawy za R. 300 — $5\frac{0}{0}$ L.Z. m. Warsz. po kursie z d. 31/XII 1917 r. M. 185 „ 555.—		
gotowizną w kasie „ 566.89		
Razem j. w. „ 28947.—		
6. Wydawnictwa komisowe.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	4866 29	
wpływy w 1917 r.	1538 36	
Razem .	6404 65	
do przeniesienia .		107315 88

z przeniesienia	6404 65	107315 88
wypłacono w r. 1917 M. 1982.51		
zysk za r. 1917 . . . . . 88.45	2070 96	
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		5309 28
7. Album Zdobnictwa.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		545 50
8. Fundusz Koła Akademickiego.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		69 42
9. Fundusz Kom. Wycieczkowej.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		316 65
10. Fundusz Sekcji Chóru.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		156 98
11. Wierzyciele.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1918 r.		4975 29
12. Rachunek Strat i Zysków.		
Saldo p. $\frac{1}{1}$ 1917 r.	1295 55	
zyski w r. 1917 r.	805 10	
Razem	2098 45	
Odpisano na R-k Kapitału Rezerwowego	1250 —	
Saldo do przeniesienia na r. 1918		848 45
<hr/>		
Ogół stanu biernego Mk.		118559 84

Bilans

STAN CZYNNY.

R-k Kasy	726 13
Bank Handl. R-k T-wa № 425	175
Fund. Domu № 630a	2539 74
Tow. Spółdz. Fund. Domu	10 37
Handl. R-k Papierów %	25475 —
Tow. Kred. m. Warszawy R-k Dep.	555 —
Wydawnictwa własne:	
a) książki i mapy	19046 18
b) pocztówki	14031 30
Pamiętnik Fizjograficzny	6769 07
Historja Krajoznawstwa	941 53
Monografia Wisły	47 30
Geografia Polski	1611 —
R-k papieru	129 41
Przezrocza i latarnie	9603 43
Biblioteka	9298 85
Muzeum	13883 41
Zbiory Fotograficzne	5956 54
Schronisko na Łysogórach	136 51
Ruchomości	6399 95
Dłużnicy	1597 37
Mk.	118559 84

Prowadząca księgi:

A. Kujawska.

Skarbnik:

W. Dąbrowski.

Vice-Prezes:

K. Sławiński.

za rok 1917.

STAN BIERNY.			
R-k Kapitału			44716 88
Fund. Amortyzacyjny			24439 14
„ Kapitału Rezerwowego			9138 86
Składki na rok 1918			74 —
Fund. Budowy Domu:			
a) dar gwiazdkowy, ofiary i %	15676 45		
b) dodatkowa składka członków	13270 55	28947 —	
Wydawnictwa komisowe			4333 69
Album Zdobnictwa			543 50
Fundusz Koła Akademickiego			69 42
„ Komisji wycieczkowej			316 63
„ Sekcji Chóru			156 98
Wierzyciele			4975 29
R-k Strat i Zysków			848 45
	Mk.		118559 84

Sprawdzono i zatwierdzono
d. 10 Marca 1918 r.

Komisja Rewizyjna:

K. Olchowicz, A. Rząd, W. Stanisławski.

Rachunek Strat

Utrzymanie lokalu	5486 84
Światło i opał	1404 81
Asekuracja	57 55
Pensje i gratyfikacje	6442 92
Inkaso	247 38
Wydatki kancelaryjne	1010 58
" administr. wydawnictw	505 72
Zebrań miesięczne	884 86
Księgarnia Polska	10 04
Różni za ogłoszenia	278 60
Pocztówki gratisowe	16 30
Badania naukowe	216 —
Biblioteka (druki)	9 05
Komisja Bibliograficzna	91 02
Utrzym. Zbiorów fotograficznych	76 80
" przezroczy i latarni	161 73
Rocznik T-wa za 1916 r.	442 34
Delegacje i reprezentacje	98 88
R-k Koła Akademickiego	96 79
Ruchomości	16 95
Odpisano na Fund. Amortyzacyjny	7361 92
" na Kapitał Rezerwowy	1250 —
Zysk do przeniesienia na r. 1918	848 45
<hr/>	
Mk.	25015 52

i Zysków za 1917 r.

Saldo z 1916 roku	1295 53
Wpisowe	209 74
Składki członkowskie za r. b.	6500 95
" Koła Akademickiego	244 62
Zaległe składki	240 69
R-k procentów	58 58
Dziesięcina od Oddziałów pro- wincjonalnych	450 20
Wydawnictwa własne	
a. książki i mapy	3739 14
b. pocztówki	70 06
Pamiętnik Fizjograficzny	99 10
Wydawnictwa komisowe	88 45
Komisja wycieczkowa	753 88
Sekcja Miłośników Warszawy	22 17
Odczyty i wykłady	1677 82
Wystawa „Rynek Staromiejski“	1018 13
Wypożyczalnia przezroczy	1680 33
Legat ś. p. Barbierowej	1798 —
R-k kursu pieniędzy	50 28
Oflary i wpływy nadzwyczajne	2895 57
Różnica przy obliczaniu wartości inwentarza wydawnictw	2144 67
<hr/>	
Mk.	25015 53

Projekt Budżetu

WPLŹYWY.		
Wpisowe	250	—
Składki członkowskie zaległe . .	250	—
za rok bieżący	7500	—
Wydawnictwa własne	15000	—
komisowe	500	—
Wycieczki	750	—
Wypożyczalnia przezroczy i latarni	1600	—
Dziesięcina Oddz. prowincjonaln.	500	—
Zebrania miesięczne	50	—
Wpływy nadzwyczajne	6300	32700
<hr/>		
Mk.		32700

na rok 1918.

WYDATKI.

Utrzymanie lokalu	5000	
Światło i opał	1250	
Pensje pracowników i służby	7200	
Wydatki kancelaryjne	1000	
„ administr. wydawnictw	250	
Wydawnictwa własne:		
a) książki, mapy, poczt. 10000		
b) Monografia Wisły 2000	12000	
Rocznik T-wa za r. 1917	500	
Biblioteka	900	
Komisja bibliograficzna	75	
Zbiory fotograficzne i ich utrzym.	500	
Przezrocza, latarnie i ich utrzym.	750	
Delegacje i reprezentacje	500	
Zebrania miesięczne	1500	
Ruchomości	250	
Inkaso	250	
Asekuracja	75	
Wydatki nadzwyczajne	250	
Koło Akademickie	200	
Konkurs Koła Akademickiego	250	32700
		<hr/>
		32700

Mk.

32700

UWAGA. Z powodu trudności wydawniczych ze sprawozdań Oddziałów porobiono tylko wyciągi.

Oddziały Prowincjonalne.

CZĘSTOCHOWSKI. Przew. L. Mońkowski, sekr. E. Sojecki.

Muzeum powiększyło się znacznie dzięki cennym darom, jak okazy skał w okol. Częstochowy z pokł. jury brunatnej (dar p. St. Kontkiewicza), kolekcja numizmatyczna (dar p. Babickiego z Kopca), okazy fizjograficzne z konkursu dla młodzieży, przezrocza Kościuszkowskie (dar Komitetu Wyst. Kościuszkowskiej).

Konkurs przyrodniczy przyniósł 8 zbiorów (2 zielniki i 6 zbiorów entomologicznych).

Ochrona Zabytków Przyrody. Zarząd zwrócił się do Władz Okupacyjnych o wstrzymanie cięcia dębów na grodzisku we wsi Grodzisko, oraz ocalenie cisów pod wsią Łebki koło Herbów. Starania przyniosły rezultat dodatni.

Odczytów wygłoszono w Częstochowie 8 dla 1470 osób, pogadank dla młodzieży 8 przy udziale 850 obecnych. Nadto wygłaszano odczyty w Kamienicy Polskiej dla górników i włościan dwa razy, oraz we wsi Wrzosowej dla robotników i wieśniaków raz. Odczytów tych wysłuchało 650 osób. Razem na odczytach było 2970 osób.

Biblioteka powiększyła się o 42 numery. Obecnie posiada ich 248, są to przeważnie zakupy.

Wycieczek odbyło się dwie, przy udziale 50 osób, urządzono dwie wycieczki dla uczestników zjazdu nauczycielstwa Ziemi Piotrkowskiej na Jasną Górę i do fabryki zapalek,

Sekcja fizjograficzna. P. Jan Prüffer zorganizował grupę młodzieży, zalecając systematyczne bada-

nie okolic Częstochowy. Zgromadzony materiał entomologiczny został opracowany i rezultat oddano do druku w Pamiętniku Fizjograficznym.

Zarząd Oddziału podaje kilka wniosków co do rozwinięcia i ułatwienia pracy krajoznawczej na prowincji, a mianowicie: wydrukowanie popularnych odczytów krajoznawczych, ustalenie pewnych kompletów zasadniczych przezroczy do odczytów, opracowanie zbiorowego dzieła ze wskazówkami jak prowadzić Muzeum Prowincjonalne, wydanie Bibliografji Krajoznawstwa, gromadzenie materiałów do pracy „Pamiętki polskie zniszczone podczas wojny światowej“.

Sprawozdania kasowego nie nadesłano (prz. red.).

KIELECKI. Przew. M. Koczanowicz, czł. 73, Zarząd odbył pos. 1, zebrań ogólnych 1 przy udziale 24 członków. Odczytów wygłoszono 4, przy udziale 84 słuchaczy. Do muzeum pod opieką p. T. Włoszka przybyło 78 numerów katalogowych. Zbiory otwarte są codziennie, a zwiedziło je w r. 1916 osób 651, zaś w r. 1917—1262, z czego 968 młodzieży. Wycieczki nie zorganizowano żadnej, natomiast przyjęto i ułatwiono pobyt wycieczce 30 osób ze szkoły żeńskiej z Warszawy, oraz ułatwiono znalezienie mieszkań i gościnności czterem badaczom okolic Świętokrzyskich. — Sprawozdania kasowego nie nadesłano (prz. red.).

KUJAWSKI. Prz. A. Byszewski, zastępca p. P. Kowalewski, sekr. L. Makowski. Czł. 180. Zarząd odbył zebrań 20, miesięcznych zebrań odbyło się 3, ogólne 1. Razem w zebraniach wzięło udział 391 osób.

Odczyty. We Włocławku urządzono 12, w Brześciu Kujawskim 2.

Wycieczki urządzono dwie dla 150 osób, przyjęto jedną ze szkoły fabrycznej z Brześcia Kuj.

Muzeum. Przybyło nowych okazów 80, stworzono nowy dział „Archiwum wojenne“, zwiedziło muzeum 590 osób.

Wystawę „Odbudowa wsi i miasteczek“ zwiedziło w ciągu 2 tygodni 150 osób.

Konkurs. Ogłoszono konkurs na projekt pomnika dla powstańców. Prac nadesłano dwie.

Uczczenie zasług. Za gorliwą i owocną dla Oddziału pracę zaszczycono p. Cyprjana Apanowicza godnością Honorowego Prezesa Oddziału Kujawskiego i zawieszono Jego portret w sali posiedzeń.

Sprawozdanie kasowe: w doch. 4595.04 Mk. w wydatkach 4065.91 Mk.; saldo 527.15 Mk.

KURPIOWSKI (w Nowogrodzie). Członków 20. lecz rozproszonych po wsiach kurpiowskich; gromadzone są do przyszłego muzeum kurpiowskiego okazy, których zebrano 50.

LUBELSKI. Prez. A. Lityński, sekr. M. Nowakowska. Czł. 98.

Sekcja Fizjograficzna, czł. 12, opracowała broszurę: „Wskazówki dla gromadzących zbiory krajoznawcze”. Urządzono wieczór dyskusyjny dla nauczycieli przyrody, celem omówienia sprawy szerzenia wśród młodzieży umiłowania przyrody ojczystej. Zebranie nie dało dość pomyślnego wyniku. Sekcja szerzyła ideję krajoznawczą wśród nauczycieli szkół początkowych.

Zamierzony cykl odczytów „Lublin i ziemia Lubelska” nie doszedł do skutku, odbył się natomiast odczyt prof. J. Morozewicza „Skarby mineralne Polski”. Wygłoszono też dwa referaty: „Najbliższe zadania ruchu krajoznawczego w Lubelskiem” i „Elementy florystyczne ziemi Lubelskiej”.

Dzięki zabiegom Sekcji Magistrat miasta zaopatrzył charakterystyczne okazy drzew i krzewów w Ogrodzie Saskim miejscowym w tabliczki z nazwami.

Projektowane też jest wydanie „Przewodnika botanicznego” dla wycieczkujących w okolice Lublina.

Sprawozdania kasowego nie otrzymano (prz. red.).

ŁOMŻYŃSKI. Zaprojektował opracowanie „Monografii Ziemi Łomżyńskiej”. Zarząd parę posiedzeń poświęcił tej sprawie. Zaczęto gromadzić fotografie okolicy i zgromadzono ich 60. Odczytów odbyło się 2,

jeden dla członków Tow. i młodzieży, drugi zaś dla ludu z okolicy. Wycieczek urządzono 4, przy udziale 108 osób.

Sprawozdanie kasowe. Wpływy 717 mk. 51 f., wydatki 475 mk. 03 fen.; saldo 244 mk. 48 fen.

ŁOWICKI. Przew. K. Kostro i ks. M. Cichocki. sekr. Cz. Wojciechowski i M. Łabecki. Członków 67. Zarząd odbył 13 posiedzeń. Odczytów wygłoszono 4.

Sekcja Szkolna urządziła pogadanki dla młodzieży i obchody narodowe; z odczytów i pogadań korzystało 5244 osoby. Zarząd ogłosił konkurs na opis geograficzno-krajoznawczy wsi polskiej.

Muzeum w nowym lokalu zaczyna się znów gromadzić. Lokal, oświetlony elektrycznością, w połowie odnajęto Macierzy. Wycieczki nie doszły do skutku.

Sprawozdanie kasowe. Wpływy 925 mk. 52 f., wydatki 822 mk. 22 fen., saldo 101 mk. 30 fen.

ŁÓDZKI. Przew. J. Czeraszewicz, sekret. M. Szmidtówna. Czł. 409. Zarząd odbył 18 posiedzeń. Do dawnych zajęć przybyły prace z młodzieżą szkolną, nadto przy Oddziale zostało zalegalizowane Koło Łódzkie Tow. Opieki na Zabytkami Przeszłości. Biblioteka Publiczna w Łodzi już istnieje. O ogród botaniczny wystąpi Zarząd do Rady Miasta i Sejmiku Powiatowego.

Sekcja Wycieczkowa. przew. K. Fiedler, sekr. M. Szmidtówna, urządziła 3 wycieczki dla 179 osób:

Sekcja Odczytowa. przew. Fr. Lenartowicz, urządziła 8 odczytów dla 664 słuchaczy, oraz 7 pogadań dla młodzieży przy 262 słuchaczach.

Sekcja Muzealna, przew. C. Świerczewski, sekr. I. Hirszel i F. Lenartowicz, odbyła 12 posiedzeń. Do muzeum przybyły listy: Kościuszki i Stanisława Augusta, oraz ciekawe krosna i kołowrotki z r. 1818, jako pierwociny przemysłu tkackiego w Łodzi.

Sekcja Dochodów Niestatych, przew. J. Adamowiczowa, sekr. S. Sękowska, zorganizowała 24 zebra-

nia towarzyskile z referatami, muzyką, śpiewem i deklamacjami.

Sprawozdanie kasowe. W dochodach 5597 mk. 62 fen., w wydatkach 3293 mk. 84 f.; saldo na rok następny 2303 mk. 78 fen.

Oddział zamierza zmienić lokal, wyraża też żal, że przerwano wydawanie „Ziemi“.

OSTROŁĘCKI. Oddział ten został zupełnie rozbity, miasto zamienione w kupę gruzów i zgliszcz. Tak dobrze zapowiadające się muzeum zostało spakowane i podobno wywiezione, ale nie wiadomo dobrze przez kogo i dokąd.

PIOTRKOWSKI. Przew. M. R. Witanowski, sekr. H. Jaroszewska. Czł. 165. Zebrani miesięczn. odbyło się 4, ogólne 1 przy udziale 177 osób. Wycieczek odbyło się 2 dla czł. i jedna dla młodzieży, wzięło w nich udział 278 osób. Nadto urządzano wycieczki instruktorskie po Piotrkowie dla nauczycieli szkół średnich. Przyjmowano wycieczkę włościan z pod Wolborza, os. 25, oraz drużynę harcerską z Łodzi.

Sekcja popularyzacji wiedzy krajoznawczej. prz. p. Nowicka, zorganizowała 12 pogadanek o Ziemiach Polskich dla dzieci ze szkół miejskich, oraz wspomnianą wyżej wycieczkę.

Muzeum, pod opieką Prezesa Oddziału, zwiedziło bezpłatnie 200 osób; okazów przybyło trochę zarówno przyrodniczych, jako też i historycznych. Zabezpieczono też zagrożony ruiną pomnik bitwy pod Beresteczkiem koło Witowa. Kupcy Piotrkowscy zgłosili się z zamiarem złożenia do Muzeum jako depozytu swoich ksiąg kupieckich, pergaminów i t. p. Rada miejska zażądała opinii w sprawie herbu Piotrkowa.

Broszura Prezesa Oddziału p. t. „Wspomnienia o starym Piotrkowie Trybunalskim“ została wyczerpaną.

Sprawozdanie kasowe: w dochodach 1257.06 mk., w wydatkach 605.18 mk., saldo 651.88 mk.

Oddział zaznacza żywe zainteresowanie się ludu pracami oświatowymi, oraz żądanie gotowych odczytów i przezroczy.

PRUSZKOWSKI. Przew. J. Handelsman, sekr. J. Sauter, czł. 54. Zarząd odbył posiedzeń 9. Odczytów wygł. 2 dla 87 słuchaczy. Wycieczkę 1 przy udziale 35 osób, urządzono koncert, który dał 100 mk. dochodu. Utworzono sekcje: Odczytową, Biblioteczną, Wycieczkową, Dochodów niestałych i Młodzieży.

Oddział zaznacza, że wśród obywatelstwa daje się zauważyć większe zainteresowanie krajoznawstwem.

RADOMSKI. Przew. S. Magnus, sekr. J. Bijeko. Ponowne prace rozpoczęto w Grudniu. Zamierzone jest uruchomienie Muzeum pod kierunkiem ks. kan. J. Kókosznego. Zapoczątkowano działalność pogadankową.

Rozpoczęły ponownie działalność pod koniec roku 1917 Oddziały: Błoński i Warteński, lecz sprawozdań nie nadesłały.

Żadnej działalności nie zaznaczyły Oddziały: Chełmski, Czerski, Grajewski, Grójecki, Jędrzejowski, Kaliski, Koniński, Kutnowski, Miechowski, Olkusi, Ostrowiecki, Sandomierski, Siedlecki, Wieluński, Zagłębia, Zawiercki, Zawkrzyński.

Organizują się nowe oddziały: Łukowski, Tarczyński, Zamojski.

STANISŁAW SZALAY

WARSZAWA, CHMIELNA 40.

APARATY FOTOGRAFICZNE

i wszelkie przybory

LATARNIE CZARNOKSIĘSKIE

do odczytów

PRZEZROCZA PRACOWNIA
i Wypożyczalnia

Wywoływanie, kopjowanie
powiększanie zdjęć
amatorskich.

TELEFON 20-28.

APARATY FOTOGRAFICZNE

ORAZ

PRZYBORY

POLECAJĄ

NAJTANIEJ

J. & W. KASPRZYCCY

WARSZAWA, NOWY-ŚWIAT 45.

PRACOWNIA PRZY SKŁADZIE PRZYJMUJE WSZELKIE ROBOTY AMATORSKIE.

WACŁAW NAŁKOWSKI.

**Materiały do geografji
Ziem Dawnej Polski**

===== CENA 5 MAREK. =====

PAWEŁ SOSNOWSKI.

**GEOGRAFJA POLSKI
w dawnych granicach.**

===== CENA 5 MAREK. =====

ALEKSANDER JANOWSKI.

**DUCH WARSZAWY.
Pogadanki o Warszawie.**

===== CENA 3 Mk. 50. =====

ADMINISTRACJA WYDAWNICTW POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

AL. JEROZOLIMSKA № 29.

POLECA NASTĘPUJĄCE WYDAWNICTWA WŁASNE:

	Mk. i.
Baranowski I. Warszawa za Stanisława Augusta	—90
Baruch M. Warszawa za Książąt Mazowieckich i Jagiellonów. 1916. —	90
Grzegorzewski St. Przewodnik po Druskienikach i okolicy z 30 rysunkami, mapą i planem	1.25
Hoffman K. Krzemieniec. Tam gdzie się urodził J. Słowacki	—50
Jakimowicz R. Warszawa i jej okolice w czasach przedhistor. 1916. —	90
Janowski Al. X wycieczek po kraju. 1908.	—25
— Pierwiastek narodowy w nauczaniu geografii. 1915. —	25
— Położenie geograficzne Warszawy. 1916.	—90
— Poznaj swój kraj. I. Ziemia Rodzinna. 1913. Karton. —	40
— Pogadanki Krajoznawcze Podręcznik do początkowej nauki krajoznawstwa, z 20 rys. broszura 2.50, w opr. —	3.75
— Duch Warszawy. Pogadanki Krajoznawcze o Warszawie z 19 rys. w oprawie	3.50
Katalog Wypożyczalni Przechrocy Polskiego Tow. Krajoznawczego	1.25
Kołodziejczyk J. Zabytki przyrody	1.20
Konarski K. Warszawa w czasach Saskich	—90
Ks. Kruszyński. Przewodnik po Gdańsku i okolicy	—75
Majkowski Al. dr. Źródła Raduni. Przewodnik po Szawajcarji Kaszubskiej z mapą i 22 ilustr.	2.50
Maliszewski Edward. Polacy i polskość na Litwie i Rusi. Wyd. II-ie, przejrzone i uzupełnione	1.—
Metodyka wycieczek krajoznawczych. Wydawnictwo zbiorowe	1.50
Olszewicz Bel Jan Długosz, ojciec krajoznawstwa polskiego	—65
— Historia Krajoznawstwa polsk. w zarysie. Zesz. I.	2.50
Odczyty krajoznawcze III. Janowski Al. Podole	—12
— IV. Malinowski Maks. Przemysł ludowy w Królestwie —	12
— V. Janowski Al. Gopło	—12
— VI. Łapczyński Kaz. Z pow. Trockiego do Sączownicy —	12
Pleszczyński Ks. A. Opis histor. statys. parafii Międzyrzeckiej	3.—
Przewodnik po Częstochowie i okolicy z 40 ilustr., planem miasta i mapą okolicy mk. 1.90, w ozd. opr.	2.50
Rulikowski M. Dawne gmachy i sale teatralne w Warszawie	1.80
Rocznik Pol. Tow. Kraj. I. 1907; II. 1908; III. 1909; IV. 1910; V. 1911; VI. 1912; VII. 1913; VIII—X 1916 po	—50
Sosnowski P. Geografia Polski w dawnych granicach z wieloma rycinami i mapami	5.—
Thugutt St. Polska i polacy. Ilość i rozsiadlenie ludności polskiej. Wyd II, uzupełnione, z mapą statystyczną	1.25
— Przewodnik po Król. Polsk. Cz. I. Kieleckie i Radomskie. Z 9 map. Wydane z fund. Andr. Rotwanda. W opr. płóc. —	2.50
— Krótki Przewodnik po Warszawie i okolicach, z 13 ilustr. i planem miasta	1.—

Trojanowski W. Zabytki artystyczne Warszawy	2.50
Wisznicki M. Fotografia i rysunek na wycieczkach	— 65

M A P Y:

Bąkowski F. Mapa Pomorza Kaszubskiego	2.50
Puszczy Białowleskiej	— 12
Kampanoskiej	— 10
Powiatu Nowogrodzkiego	— 12
Romer E. prof. Ziemia dawnej Polski. Mapa fizyczna, pięciobarwna — 50	

Żądać wszędzie! **POCZTÓWKI** Żądać wszędzie!

Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

artystycznie wykonane, w barwnych, oryginalnych winietach, nagrodzone medalem i dyplomem uznania na wy-
 ////////////// stawach w Częstochowie i Warszawie. //////////////

Serie: Chęlm (3 pocztówki), Jura Krakowska (6 pocztówek),
 Krajobraz Polski II (6 pocztówek), Łazienki (7 pocztówek), Łowicz
 (7 pocztówek), Łysogóry (15 pocztówek), Połoga (12 pocztówek),
 Puszcza Białowleska (4 pocztówki z żubrami), Serja Portretów 5-ciu
 Krajoznawców Polskich, Raszyn (5 pocztówek), Stara Warszawa
 (10 pocztówek), Widoki nadniemeńskie (6 pocztówek), Serja IV Zamki
 Polskie (15 pocztówek), Serja V (9 pocztówek), Serja VI (7 pocztówek),
 Żelazowa Wola (2 pocztówki z portretem Fryderyka Chopina).

Wypożyczalnia przezroczy

posiada przeszło 10.000 sztuk do odczytów i wykładów.

===== Wypożycza latarnie do przezroczy. =====

Warunki wypożycz. 5 fen. od sztuki, 2.50 za latarnię na
 ===== na termin trzydniowy. =====

Kancelarja Pol. Tow. Krajozn., Sprzedaż Wyda-
 ===== wnictw i Wypożyczalnia Przezroczy =====

czynne są w dni powszednie od godz. 10 do 2
 i od 6 do 8 wiecz.

Biblioteka otwarta codziennie, oprócz sobót i świąt,
 od godz. 6 do 8 wiecz.

Księgarnia M. ARCTA

35 NOWY ŚWIAT

POLECA

ATLASY PRZYRODY

- Arctówna M.** Rośliny europejskie. 72 tabliczki z obrazkami roślin, oraz liczne rysunki.
— Rośliny kwiatowe. Opisy 116 tabliczki z obrazkami dziko rosnących, z ich rysunkami.
— Rośliny tatrzańskie i alpejskie.
— Rośliny wiosenne. 174 barwne tabliczki.
— Rośliny letnie i jesienne. 165 tabliczki.
- Dyakowski D.** Atlas motyli krajowych, z ich rysunkami i opisami ich gąsienic i poczwerek.
— Ptaki pożyteczne naszych lasów.
— Kolorowe wizerunki 42 ptaków.
— Nasz las i jego mieszkańcy. Opisy przyrody. Wyd. II, pow. z 230 ryc. i 8 tabl. kolor. . . . 7.80; w opr. . 10.80
— Z naszej przyrody. Obrazy z życia zwierząt i roślin krajowych, 564 str., tablice chromolit. oraz 237 wizer. czarnych w tekście. Wyd. III. 18.— w opr. 21.—
- Gustawicz Br. i Wyrobek E.** Wśród pól i lasów. Przechadzki przyrodnicze. Część I. Z 10 tabl. i 145 rys. W opr. ozd. 12.80
— Wśród dolin i gór. Przechadzki przyrodnicze. Część II. Z 13 tabl. kolor. i 152 rys. . . . W opr. ozd. 12.80.
— Z głębin wód. Obrazy z życia zwierząt niższych. Z 230 ryc. kolor. i 37 rys. . . . W opr. ozd. 12.80.
- Historja naturalna w obrazach.** Cz. I. Świat zwierzęcy. 250 rys. kolor. na 24 tabl. do nauki poglądowej z tekstem objaśn. . . . w opr. 12.—
— Cz. II. Świat roślin i minerałów. 270 rys. kolor. na 23 tabl. do nauki poglądowej, . . . w opr. 11.—
- Lampert K. dr.** Atlas państwa zwierzęcego, opracował B. Dyakowski. Cz. I. Zwierzęta ssące. 80 stron tekstu z 200 chromolit. wizer. na 32 tabl. i 60 ryc. w tekście w ozd. opr. 12.—
— Atlas państwa zwierzęcego. Cz. II. Ptaki. 100 str. tekstu z 256 chromolit. wizer. na 32 tab. i 11 ryc. w tekście. . . . w ozd. opr. 12.—
- Schleyer A. dr.** Atlas ptaków, 239 wizer. barw. na 30 tabl. Przeł. z niem. I. Milewska pod redakcją prof. W. Jezierskiego. 12.—
— Ryby, gady i płazy. Atlas z 225 rys. barwn. na 30 tabl. Przeł. z niem. I. Milewska pod redakcją prof. W. Jezierskiego. . . . 12.—
— Świat minerałów. Atlas ze 170 rys. barwn. na 30 tabl. Z niem. przeł. i uzupełniła W. Strokowska. . 12.—
- Wilkomm M. dr.** Atlas państwa roślinnego, 200 podwójnych str. tekstu, oprac. przez Wł. M. Kozłowskiego, ze 165 rys. objaśn. oraz 700 ryc. kolor. na 124 tabl. in 4-o. Wyd. II, w ozd. oprawie 30.—

